

Foto: J. Popež – Diana

SloWolf – projekt o volkovih v Sloveniji

Volk je ena ključnih živalskih vrst v naravnih evropskih gozdovih. Obenem je zaradi karizmatičnosti in konfliktov s človekom deležen velike pozornosti javnosti. V Sloveniji imamo od vseh treh velikih zverí o volkovih na voljo najmanj zanesljivih podatkov, zato je upravljanje z njimi pogosto težavno. Prav pomanjkanje podatkov in vedno večji konflikti z ljudmi oziroma njihovimi dejavnostmi so nas spodbudili, da smo se leta 2008 prijavi na razpis Evropske unije za sofinanciranje projektov Life+. Prijava je bila uspešna in januarja 2010 smo začeli s štiriletnim projektom SloWolf. V prispevku bomo na kratko predstavili vsebino projekta s poudarkom na tistih delih, v katere bi želeli vključiti tudi lovce lovskih družin in poklicne lovske čuvaje v loviščih s posebnim namenom.

V Sloveniji je bilo volku – za razliko od rjavega medveda in evrazijskega risa – namenjenih le malo sistematičnih raziskav. Zelo nezanesljive so že ocene nekaterih temeljnih podatkov, kot so velikost slovenskega dela populacije volkov, število tropov v Sloveniji, povprečno število volkov v tropu, velikost domačega okoliša posameznega tropa, vpliv volkov na vrste, ki jih pleni, pomen posameznih dejavnikov ogrožanja in še bi lahko naštevali. Vedno večja škoda na drobnici postaja vedno večji problem, kar kaže, da dosedanja prak-

sa njihovega omejevanja ni najbolj učinkovita. Obenem se zdi javnost razmeroma slabo ozaveščena o glavnih značilnostih volkov ter o ukrepih, ki omogočajo lažje sobivanje z njimi. To so le nekateri vidiki, ki jih bomo razčlenili v okviru projekta s polnim naslovom **Varstvo in spremljanje varstvenega statusa populacije volka (*Canis lupus*) v Sloveniji**. V projektu bodo kot partnerji sodelovali Univerza v Ljubljani (Oddelek za biologijo kot koordinator projekta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Oddelek za agronomijo na

Biotehniški fakulteti in Veterinarska fakulteta), Zavod za gozdove Slovenije ter društvo Dinaricum (Društvo za ohranjanje, raziskovanje in trajnostni razvoj Dinaridov). Predvideno je tudi sodelovanje pomembnih zunanjih partnerjev, kot so lovske organizacije in Kmetijsko-gozdarska zbornica. Projekt bo trajal do decembra 2013.

Spremljanje (monitoring) populacije volkov

V okviru projekta bomo populacijo volkov spremljali na več načinov: z odlovom in telemetričnim spremljanjem posameznih volkov, sledenjem v snegu, izzivanjem oglašanja, pregledom zdravstvenega stanja volkov, izločenih iz narave, in genetskimi analizami. Volkove, ki jih bomo opremili s telemetričnimi ovraticami, bomo predvidoma odlovili na celotnem območju stalne prisotnosti te vrste v Sloveniji. Pri tem se bomo sproti prilagajali razmeram na terenu in uporabljali vse razpoložljive podatke o prisotnosti volkov, ki jih bomo dobili s terena. Upamo tudi na sodelovanje posameznih lovskih družin (LD) in lovišč s posebnim namenom (LPN). Večinoma jih bomo odlavljali z upora-

bo pasti. Projekt bo potekal v vseh letnih časih, odlov pa bomo opravljali v toplejšem delu leta (maj-oktober). V okviru projekta bomo poskusili odloviti skupno osem (8) volkov – predvidoma po dva na leto. Opreмили jih bomo z GPS- in GSM-ovratnicami, podobnim tistim, ki smo jih že uspešno uporabljali za spremljanje medvedov in risov. Tako bomo dobili natančne podatke o gibanju posameznih volkov in njihovih tropov, velikosti domačih okolišev, rabi prostora, približevanju naseljem, stopnji plenjenja in o vplivu, ki ga imajo volkovi na divjad in drobnico.

Ko bodo razmere dovoljevale, bomo v zimah 2010/2011, 2011/2012 in 2012/2013 organizirali sledenje volkov v snegu. Na tak način bomo zbirali podatke o prisotnosti tropov na posameznih območjih in številu volkov v posameznem tropu. Pri iskanju sledi po vnaprej določenih poteh (transektih) pričakujemo sodelovanje prostovoljcev, prav tako upamo, da se nam boste pridružili tudi člani lovskih družin in poklicni lovci. Predvidevamo, da bo akcija potekala sočasno ter usklajeno z raziskovalci in lovci na Hrvaškem, kjer podobno spremljanje uspešno opravljajo že več let.

Takšno čezmejno sodelovanje je nedvomno smiselno, saj si populacijo volkov delimo s sosednjo Hrvaško. Poleti in jeseni bo popis teritorialnih volkov potekal s pomočjo izzivanja oglašanja. Podobno kot so počeli že v več raziskavah po svetu, bomo z oponašanjem tuljenja poskušali izzvati odziv volkov. Na tak način bomo zbirali tudi podatke o prisotnosti legel. Ves čas trajanja projekta bomo zbirali tudi druge podatke o prisotnosti volkov na celotnem območju Slovenije: neposredna opazovanja, fotografije, najdeni iztrebki, stopinje, ostanki plena, mesta označevanja (markiranja) in zabeleženo oglašanje. Zbiranje podatkov bo potekalo prek internetnega portala, v kratkem pa bomo poskušali zagotoviti tudi druge načine posredovanja podatkov.

Podrobneje bomo analizirali tudi trupla volkov, odvzetih iz narave (odstrel, povoz in druge izgube). Naredili bomo več preiskav, med drugim bomo ugotavljali zdravstveni in razmnoževalni (reproduktivni) status živali, prisotnost zajedavcev in bolezni ter analizirali vsebine želodcev. Odstreljeni volkovi bodo po ogledu in meritvah, ki jih bodo opravile pooblašene osebe ZGS, izkoženi v loviščih, kjer so bili uplenjeni,

lobanja in spolna kost (pri samcih) pa bosta po analizi vrnjena uplenitelju.

Genetsko vzorčenje in analize

Podobno kot v veliki akciji zbiranja medvedjih iztrebkov, ki smo jo organizirali jeseni 2007 z namenom ocene številčnosti medvedov v Sloveniji, bomo tudi v tem projektu organizirali več akcij zbiranja volčjih iztrebkov. Del zbiranja bo manj intenziven in bo potekal daljše časovno obdobje, del pa bo intenzivnejši, v kombinaciji s sledenjem volkov v snegu. Na podlagi individualnega prepoznavanja osebkov bomo lahko spremljali gibanje posameznih živali, v sodelovanju s hrvaškimi kolegi pa tudi premike volkov prek državne meje. Z analizami sorodnosti bomo lahko prepoznali trope volkov in njihovo sestavo, na podlagi metode »odlova in ponovnega odlova« pa bomo, podobno kot pri medvedu, ocenili številčnost volkov v Sloveniji. Genetske analize vzorcev slin, ki jih bomo odvzeli od ubitih domačih živalih, bodo omogočile prepoznavanje »problematičnih« tropov in posameznikov v tropu ter zanesljivo prepoznavanje povzročitelja škode (volk, pes ali križanec). Glede na dobre izkušnje iz »medvedjega projekta« se že veselimo ponovnega sodelovanja z lovci.

Upravljanje z volkovi in njihovim plenom v Sloveniji

Z novimi podatki, ki jih bomo dobili v projektu, bo lažje načrtovati prihodnje upravljanje z volkovi v Sloveniji. Zato se bo že v okviru projekta začel proces priprave *Akcijskega načrta za upravljanje z volkom v Sloveniji*. Predvidevamo, da bo načrt pripravljen v prvih dveh letih in na koncu še dopolnjen. Pripravo bomo organizirali v obliki serije delavnic in okroglih miz, v katere bodo

Foto: J. Popež – Diana

Foto: J. Popež – Diana

vključene različne interesne skupine, med drugim tudi predstavniki Lovske zveze Slovenije, območnih združenj upravljalcev lovišč in uprav-

ljavcev lovišč s posebnim namenom. Upamo, da bomo na tak način skupaj uspeli pripraviti kakovosten dokument.

Upravljanje z volkom je tesno povezano z upravljanjem s populacijami prostoživečih parkljarjev, ki so njihova glavna prehranska baza. Relativne gostote posameznih vrst parkljarjev bomo ugotavljali z metodo štetja iztrebkov, analizo objedenosti gozdnega mladja in podatkov o odvzemu (odstrel in izgube) iz baze Lisjak ter podatkov odvzema v loviščih s posebnim namenom. Rezultati bodo v prihodnje upoštevani pri načrtovanju odvzema teh vrst iz narave. Način vpeljave novih dognanj v lovskoupravljaljske načrte bo treba najprej uskladiti z vsemi udeleženci v procesu načrtovanja v obliki javnih razprav in delavnic.

Škoda na drobnici in ozaveščanje javnosti

Eden glavnih izzivov upravljanja z volkom v Sloveniji je škoda na drobnici, zato

smo temu že pri snovanju projekta **SloWolf** namenili pomemben del. Najprej bomo natančneje analizirali dosedanje škodne primere in poskusili prepoznati glavne dejavnike, ki vplivajo na nastanek škode ter raziskali ekonomski vpliv škode na rejo drobnice. Nato bomo izbrali štiri pašnike s pogosto škodo zaradi volkov (t. i. »vroče točke«) in na njih konkretno poskušali izboljšati varovanje domačih živali. Na podlagi pridobljenih rezultatov bomo pripravili priporočila za varovanje drobnice na drugih pašnikih. Pri analizah škode bomo, kot smo že omenili, vpeljali sodobne genetske metode, ki bodo omogočile boljše razumevanje problematike in ugotavljanje (identifikacijo) morebitnih problematičnih osebkov.

O poteku projekta in pridobljenih rezultatih bomo redno obveščali lovce pa tudi širšo javnost. Najpozneje do junija 2010 bomo postavili internetno stran www.volkovi.si (podobno dobro obiskani strani o raziskavah medvedov, www.medvedi.si). Več informacij o posameznih akcijah, v katere se boste lahko vključili tudi člani lovskih družin in poklicni lovci, ter o rezultatih posameznih raziskav ter spremljanja bomo redno objavljali tudi v glasilu Lovec. Upamo, da bomo z novimi spoznanji zagotovili kakovostnejše upravljanje z volkovi v Sloveniji ter lažje sobivanje ljudi in živali.

Avtorji prispevka in člani

projektne skupine:

Miha Krofel (BF),
Rok Černe (ZGS),
Maja Jelenčič (BF),
dr. Klemen Jerina (BF),
Marko Jonozovič (ZGS),
Irena Kavčič (BF),
dr. Ivan Kos (BF),
mag. Aleksandra Majić
Skrbinšek (BF),
dr. Hubert Potočnik (BF),
Tomaž Skrbinšek (BF),
dr. Andrej Udovč (BF),
dr. Gorazd Vengušt (VF),
Anamarija Žagar (BF),
dr. Diana Žele (VF).

BF – Biotehniška fakulteta
 VF – Veterinarska fakulteta

ZGS – Zavod za gozdove Slovenije

Številka projekta: LIFE08 NAT/SLO/000244

Prijavitelj: Univerza v Ljubljani

Partnerji: Zavod za gozdove Slovenije, Društvo za ohranjanje, raziskovanje in trajnostni razvoj Dinaridov – Dinaricum

Sofinancerji: Evropska komisija, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano

Koordinatorica projekta: **Aleksandra Majić Skrbinšek** (almajic@gmail.com)

Drugi stiki: **Anamarija Žagar** –časna koordinatorica projekta (anamarija.zagar@gmail.com), **Miha Krofel** in **dr. Hubert Potočnik** – delo na terenu (051/228-717, miha.krofel@gmail.com; 031/794-100, hubert.potocnik@gmail.com), **Rok Černe** – kontaktna oseba Zavoda za gozdove Slovenije (rok.cerne@zgs.gov.si), **dr. Ivan Kos** in **dr. Klemen Jerina** – kontaktni osebi za Biotehniško fakulteto (ivan.kos@bf.uni-lj.si, klemen.jerina@bf.uni-lj.si)

